

การศึกษาบุญมหาชาติ (พะเหวด) กับการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม
ในจังหวัดอุบลราชธานีกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว*
A Study of BunMahachat (Bun Pha Vet) for Promoting
the Social Ethics in Ubonratchathani Province and Pakse,
Champasak, Lao People's Democratic Republic

บัญชา จำปารักษ์, พระมหาบัณฑิต ปญฺิตตเสวี,
สิรินธรญา จำปารักษ์ และพระครูสารกิจโกศล
Bancha Champarak, Phramaha Budit Punditsavi,
Sirinya Champarak and Phrakru Sarakit Kosol
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ubonratchathani Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: poppy_tiamo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสำคัญของบุญมหาชาติในจังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ปรากฏ ในประเพณีบุญมหาชาติของจังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ

ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมนั้น เป็นการสั่งสอนคนให้รู้จักบาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์ และมีใช้ประโยชน์ รู้จักให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และเป็นการสรรเสริญ พระเกียรติคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนศรัทธา ศีล สุตะจาอะ และปัญญานั้นที่ปรากฏ อยู่ในประเพณีบุญมหาชาติจริง ตามที่คำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลของจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านศรัทธาความเชื่อตามคำกล่าว ของพระมาลัย มีคนเข้าร่วมทำบุญฟังเทศน์ในเมืองปากเซมากกว่าจังหวัดอุบลราชธานีที่วัดทุ่งเกษม โดยภาพรวม พบว่า แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บุญมหาชาติ; เสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม; จริยธรรมที่ปรากฏในบุญมหาชาติ

*ได้รับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2560; ตอรับตีพิมพ์: 1 สิงหาคม 2561

Received: November 25, 2017; Accepted: August 1, 2018

Abstract

The present research aims to 1) to study importance of the Mahachat tradition in Ubonratchatani province and Pakse-Champasak province in Lao 2) to study the social ethical promotion stated in Mahachat tradition both of Ubonrathatani and Pakse, Lao.

It has been found that: in conclusion, the social ethical Promotion was the instructions for teaching the people in order to realizing the foulness and goodness, advantages and disadvantages, donation, precept, meditation as well as to respect the prestige of the Buddha. Further, the following groups of the Buddha's teachings were not different in Ubonratchatani and Pakse, Lao, namely, faith, precept, Learning, munificence and wisdom that had been inscribed in the Mahachat tradition as the data taken from the interviewers. On the other hand, the faith described by Phra Malai had made the difference, for example, Buddhist in Pakse-Lao have participated and made merits in the said tradition more than the Buddhist at Tungkasem temple in Ubonratchatani crucially.

Keywords: Mahachat; Promoting the Social Ethics; The Ethical Merit

1. บทนำ

สังคมปัจจุบันกับการพัฒนาประเทศกลุ่มอาเซียนไทย-ลาวนั้น ลาวและประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาแบบซ้ำๆ ค่อยเป็นค่อยไปตลอดมา และเกิดความเจริญทางด้านวัตถุ โดยเฉพาะ เครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาวะทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น และความสับสนทางการเมือง และพระราชวรมุณี ได้กล่าวไว้ว่า ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ซึ่งแต่ดั้งเดิมเคยอยู่กันอย่างเรียบง่าย ทำมาหากิน ตามสบาย มีความสุขกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมีน้ำใจไมตรีเกื้อกูลพึ่งพากัน ปัจจุบัน

สังคมไทยต้องแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากิน และแสวงหาโอกาส เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตน คนในเมืองใหญ่อยู่กันอย่างแออัด สภาพชีวิตที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพกาย สุขภาพจิต ต่างมีความเห็นแก่ตัว เอารอดเอาเปรียบ ฉกฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ ศีลธรรมอันดีงามตลอดไป สังคมจึงขาดความสงบ สุขเกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาแหล่งอบายมุข และปัญหาเยาวชนตลอด ปัญหาทางการเมือง จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคม ไม่มีสิ้นสุด (Phra Rajworamuni, 1985 : 299)

อิทธิพลที่ก่อให้เกิดการสร้างจริยธรรมใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อน ในภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่อาจถูกมองว่าแห้งแล้ง ด้อยในการพัฒนา แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว จะพบว่าอีสานได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจริยธรรมการเมืองและเศรษฐกิจสมัยใหม่เข้ามาช้ากว่าภาคอื่นๆ อีสานจึงมีเวลาและโอกาสเป็นตัวของตัวเองในการพัฒนาสร้างเสริมจริยธรรม โดยมีอิทธิพลมาจากการทำบุญมหาชาติเป็นเอกเทศกว่าภูมิภาคอื่นๆ ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่แห้งแล้งไม่อุดมสมบูรณ์ คนอีสานจึงต้องใช้ความอดทนปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติที่พัฒนาการทางจริยธรรมของตนที่เป็นเอกลักษณ์

พระพุทธศาสนาถือได้ว่า เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมไทยเพราะพระพุทธศาสนานั้น มันคงอยู่ในฐานะที่เป็นแกนกลางทางจิตใจเป็นกรอบที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ นอกจากองค์ประกอบสำคัญ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ยังถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการประสานสัมพันธ์กับสังคมในฐานะเป็นศูนย์กลางที่ร่วมจิตใจของมหาชนเป็นผู้นำในทางด้านจิตวิญญาณของชนบทรธรรมนิยม ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ

เมื่อพระพุทธศาสนาได้มีบทบาทในสังคมมากเท่าไร ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น นั่นเป็นการเพิ่มจริยธรรมทางสังคมที่ทรงคุณค่าเพราะจริยธรรมนั้นคือธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (Royal Academy, 1954 : 291) และเป็นข้อวัตรปฏิบัติ

ในการดำเนินชีวิต โดยวิถีทางที่จะทำให้ความเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติบังเกิดประโยชน์แก่มนุษย์ให้มากที่สุดหรือดำเนินชีวิตด้วยความรู้เท่าทันธรรมดาของธรรมชาติโดยประพฤติ ปฏิบัติในทางที่ผลักดันและสรรค์สร้างเหตุปัจจัยต่างๆ ให้เป็นไปอย่างก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่มนุษย์อันเป็นหลักแห่งความประพฤติก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม (Phra Metithummaporn (Phayoon Thummajitto), 1990)

ดังนั้น ศาสนาจึงถือว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินบทบาทในทางที่ถูกต้อง สมเหตุสมผลกับวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม เมื่อพระพุทธศาสนาโดยการนำของพระสงฆ์ได้เกี่ยวข้องกับสังคมมากเท่าไร ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมมากขึ้นเท่านั้น โดยมีพระสงฆ์แต่ละรูปต่างมีรูปแบบในการเผยแผ่หลักการทางพระพุทธศาสนาที่ยึดหลักของพระพุทธเจ้า ทั้งในรูปของหลักการในการเผยแผ่เป้าประสงค์ในการเผยแผ่ รวมถึงกลวิธีในการอธิบายหลักธรรมและนั่นเองที่ก่อให้เกิดธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องของพุทธศาสนาขึ้นมาเป็นกุศโลบายในการโน้มน้าวให้บุคคลในสังคมเข้าหาธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจ การวิจัยครั้งนี้เน้นหลักธรรมะ อริยวัฑฒิ 5 โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานของประเทศไทยนั้น ได้มีจาริตประเพณีที่พึงปฏิบัติอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของสังคม เรียกว่า ฮีต 12 และยังมีกรณีกิจที่สนับสนุนเสริมฮีต 12 ที่เรียกว่า คอง 14

บุญมหาชาติหรือบุญผะเหวด เป็นงานบุญ ประเพณีที่สำคัญอีกงานหนึ่งประจำเดือน 4 ของ ชาวอีสานจังหวัดอุบลราชธานีและเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว เป็นการทำบุญ เพื่อเป็น เครื่องระลึกถึงพระชาติๆ หนึ่งของพระองค์สมเด็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการบำเพ็ญบารมี ครั้งยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้าคือ ครั้งอุบัติเป็นพระเวสสันดร และหากจะว่าไปแล้วบุญมหาชาตินี้เป็นงานบุญ ประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวบุญต่อภาคอีสาน ซึ่งมีความเชื่อสืบเนื่องมาจากเรื่องที่ปรากฏใน หนังสือเทศน์ “มัลลย์หมื่น มัลลย์แสน” ที่กล่าวถึง พระมัลลย์เถรขึ้นไปไหว้พระธาตุเกตุดแก้วจุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดาวดึง และได้พบปะสนทนากับ พระศรีอริยเมตไตรยโพธิสัตว์ผู้ซึ่งความมาถึง มนุษย์โลกว่าถึงมนุษย์ต้องการพบ และร่วมเกิดกับ ท่านจงอย่างดีปีทาโบายพ่อแม่ สมณะซีพราหมณ์ ครูอาจารย์ อย่าทำร้ายพระพุทธเจ้า และยุยงพระ สงฆ์ให้แตกกัน ให้ตั้งใจฟังเทศน์มหาเวสให้จบ ในมือหนึ่งวันเดียว (Pinthong, 1991 : 67)

ฉะนั้น ศรัทธาความเชื่อในการทำบุญ มหาชาติของคนภาคอีสาน และลาวทำบุญใน เดือนสี่บุญผะเหวดหรือบุญมหาชาติ คำนี้เรียกว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดรการทำบุญ ผะเหวดหรือบุญเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวนสิบสาม กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือ ทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญมหาชาติเป็นงาน

บุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานนิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่า หากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้งสิบ สามกัณฑ์จบภายในวันเดียววานิสงส์จะดลบันดาล ให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุขความสมบูรณ์ตามพุทธคติ ที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล การฟังเทศน์มหาชาติ เป็นการสร้างจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นเพราะเหตุ ที่สังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเร็วเกินกว่าที่ผู้คน ส่วนใหญ่ของสังคมจะปรับตัวกับการดำเนินชีวิต ได้ทัน ไม่เหมือนสมัยก่อน (โบราณ) จึงก่อให้เกิด วิกฤตทางความคิด มีค่านิยมทางการบริโภควัตถุ ตามวัฒนธรรมทางตะวันตก ยากที่จะหาทางออก ได้เพราะเหตุที่ไม่รู้เท่าทันกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งจึงได้มีพฤติกรรมแนวคิดที่ผิดๆ ที่ทำให้เกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องตามมาสังคมไทยและลาว ส่วนใหญ่กำลังเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความนิยม ใหม่ๆ ไม่สนใจในการเข้าวัดฟังเทศน์ โดยเฉพาะ งานบุญมหาชาติมีแต่คนเฒ่าคนแก่ไปทำบุญฟัง เทศน์ขาดจริยธรรม สืบทอดยั่งยืน

การเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมตาม หลักพระพุทธศาสนาหมายถึงการพัฒนาให้สังคม มีจริยธรรม โดยเฉพาะการทำให้สังคมทั้งปวงเป็น ผู้มีศีล 5 เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเป็นหลักนำ เพราะศีลเบื้องต้นเท่านั้น และเป็นบัญญัติสังคม หรืออาจจะกล่าวได้ว่า เป็นธรรมนุญชีวิตสัตว์ ทุกตัวตนในโลกนี้ เพื่อให้เกิดกระทำโดยการ เริ่มต้นคิดในสิ่งที่ดีงามดังที่ตรัสไว้ในสัลเลขสูตรว่า เพียงแต่ได้คิด แต่ในสิ่งที่ดีก็ยังมีคุณค่ามาก จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงการลงมือกระทำด้วยกาย วาจา ดังนั้นควรคิดว่าแม้คนอื่นเป่ียดเป่ยนเรา

เราก็ไม่เบียดเบียนเขา ไม่แก้ปัญหาด้วยเอา
 สิ่งสกปรกมาชำระ สิ่งสกปรกจะทำให้สกปรกมาก
 ยิ่งขึ้น และตรัสว่า คนที่โงมอยู่ในหล่มจะอุ้มคนที่
 โงมลงด้วยกันขึ้นมาไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ปัจจัยสำคัญ
 และที่มีบทบาทในการดำเนินชีวิตการครองชีวิต
 และเป็นหลักประพฤติ ปฏิบัติของมนุษย์ทุกคน
 ให้อยู่ในคลองธรรมนั้นก็คือ จริยธรรมอันดีงาม

ดังนั้น จริยธรรมนี้จึงมีความสำคัญและ
 จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะป็นปัจจัยสนับสนุนเสริมสร้าง
 จริยธรรมให้สังคมเกิดความสงบสุข ปราศจากความ
 เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และคำว่า จริยธรรมนี้เป็น
 คำที่มาจากพหุพจน์หรือพหุพจน์ หมายถึง
 มรรค ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทาทั้งหมด ซึ่งเป็นหลัก
 ธรรมภาคปฏิบัติทั้งหมดของพระพุทธศาสนาและ
 เป็นเรื่องของการศึกษาทั้งหมด (Phra Trumpidok
 (P.A. Payutto), 1985 : 78) จริยธรรมนี้ หมายถึง
 ธรรมชาติหรือหลักธรรมที่บุคคลควรประพฤติ
 อันคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่
 ถูกต้องดีงาม เป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคมจริยธรรม
 จะมีได้จำต้องอาศัยหลักคำสอนทางศาสนา ดังนั้น
 คุณธรรมและศีลจึงเป็นโครงสร้างของจริยธรรม
 หลักความประพฤติที่อบรมกิริยา และการปลูกฝัง
 ลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมและ
 จริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในประเพณีบุญมหาชาติ
 จริยธรรมดังกล่าว มีมากมายแต่ได้นำมากล่าวไว้
 ในที่นี้เพียง 5 ประการ คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ
 และปัญญา ซึ่งปรากฏอยู่ในประเพณีบุญมหาชาติ
 จะได้นำมาวิเคราะห์ นำผลไปใช้ในชีวิตประจำวัน
 และเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของคนโบราณ
 เป็นการสอนสังคมด้านจริยธรรม เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมความ
 สำคัญและความเป็นมาของการทำบุญมหาชาติ
 ของจังหวัดอุบลราชธานี และการเสริมสร้าง
 จริยธรรมทางสังคมนำมาเปรียบเทียบกับเมือง
 ปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว โดยเฉพาะ
 การทำบุญมหาชาติของหมู่บ้านทุ่งเกษม ตำบล
 โนนผึ่งอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
 เป็นสถานที่ที่กรณีศึกษาตัวอย่างภาคสนาม
 จากเอกสารและการสัมภาษณ์ทั้ง 7 รูป/คน พบว่า
 เป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ทำให้สังคมศรัทธาในการ
 ทำบุญมหาชาติ ตามประเพณีมีพิธีกรรมการ
 ประกอบความเชื่อ เช่น เริ่มต้นมาแต่เจ้าพระพรหม
 วรราชสุริยวงศ์ เจ้าเมืองอุบลราชธานี ได้รับอิทธิพล
 วัฒนธรรมประเพณีการทำบุญมหาชาติ (ผะเหวด)
 มาจากล้านช้าง ฉะนั้น การตกแต่งสถานที่ให้มี
 เกิดความศรัทธาและมีความสวยงามและจัดทำ
 เครื่องบูชา มีขันห้า (พานดอกไม้ เทียนห้าคู่)
 ขันแปด (พานดอกไม้ เทียนแปดคู่) ข้าวพันก้อน
 ทำให้ครบคาถาพัน รุ่งส่อ รุ่งชัย หม้อน้ำโองน้ำ
 ฝักรูปพระเวสสันดรชาดก ทั้ง 13 กัณฑ์ และหอ
 พระอุปัชฌาย์มีธูปบริวารแปดประการ พิธีการเชิญ
 พระอุปัชฌาย์ แห่งพระอุปัชฌาย์พิธีเชิญพระเวสสันดร
 และแห่งพระเวสสันดรเข้าเมือง โดยภาพรวม พบว่า
 พิธีกรรมต่างๆ คล้ายคลึงกันกับเมืองปากเซ
 แขวงจำปาสัก สปป.ลาว พบว่า ไม่แตกต่างกัน

การเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่ได้จาก
 การทำบุญมหาชาตินั้นคือ ธรรมชาติของมนุษย์
 การสร้างคุณธรรมดีสูงสุดในการดำเนินชีวิต มีวินัย
 รู้สังคม รู้ส่วนรวมร่วมพัฒนาประเทศชาติ การเสีย
 สละ การบำเพ็ญทาน การครองเรือนของสตรี

กตัญญูรู้คุณ ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และอดทน แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะจริยธรรม 5 ด้านนั้นคือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ของการบำเพ็ญบุญกุศล เป็นการสร้างบารมี ศรัทธาบารมี ศีลบารมี การฟังบารมี ทานบารมี และปัญญาบารมี ศรัทธาปราสาทหมี ความเพียร อุทิศสภาระการฟังเทศน์มหาชาติแล้วเกิด ความปีติยินดี มีความเอื้อเฟื้อเมตตาต่อกัน เป็นการเสริมสร้างจริยธรรมให้สังคมเป็น กุศโลบายอย่างหนึ่งถือเอาเป็นแบบอย่าง เช่น พบว่ามีจำนวนคนมารวมฟังเทศน์บุญมหาชาติ แต่ละปี โดยประมาณ 30-50 คน ส่วนมากจะเป็น คนเฒ่าคนแก่ ส่วนคนหนุ่มคนสาว และเยาวชนมี อยู่บ้างแต่น้อย และเชื่อทางพระพุทธศาสนา การทำบุญมหาชาติหรือฟังเทศน์มหาชาติตลอดให้ จบทั้ง 13 กัณฑ์ เชื่อว่าจะได้บุญมากเมื่อตายจาก โลกมนุษย์ไปจะสู่สุคติภูมิ และจะได้ไปเกิด ในศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย ตามที่พระมาลัย บอกว่า อย่าฆ่าพ่อตีแม่ สมณะซีพราหมณ์ ครู อาจารย์ อย่าทำร้ายพระพุทธเจ้า อย่ายุยงสงฆ์ ให้แตกกัน และต้องฟังเทศน์มหาชาติให้จบ ทุกกัณฑ์ในวันเดียว ท่านทั้งหลายจะได้เกิดร่วม และพบพระองค์ เป็นต้น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษางาน บุญมหาชาติว่า มีจริยธรรมปรากฏอยู่ตรงไหนบ้าง และเป็นการเสริมสร้างจริยธรรม 5 ด้าน คือ 1) ด้านศรัทธา 2) ด้านศีล 3) ด้านสุตะ 4) ด้านจาคะ และ 5) ด้านปัญญา จริงหรือไม่อย่างไรจะทำให้ เกิดองค์ความรู้อย่างชัดเจนและนำไปเป็นตัวอย่าง เสริมสร้างจริยธรรมให้สังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของบุญ มหาชาติในจังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว

2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรม ทางสังคมที่ปรากฏในประเพณีบุญมหาชาติของ จังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลด้านพื้นที่ ประเพณีงานบุญ มหาชาติที่จะศึกษาบุญมหาชาติ กับการเสริมสร้าง จริยธรรมทางสังคมในจังหวัดอุบลราชธานีกับ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว ผู้วิจัยเลือก พื้นที่ศึกษางานบุญมหาชาติ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก จำนวน 14 รูป/คน แยกออกเป็น 2 กลุ่ม มีลักษณะดังนี้ กลุ่มพื้นที่ 1 ในจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ ได้แก่ วัดบ้านทุ่ง เกษม หมู่ 5 ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 7 รูป/คน เช่น สัมภาษณ์เจ้าอาวาส และพระภิกษุ ในวัดอุบาสก อุบาสิกาที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มพื้นที่ 2 เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก จำนวน 7 รูป/คน เช่น สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส (ผู้เป็นประธานสงฆ์) และพระภิกษุในวัด อุบาสก อุบาสิกาที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ได้นำไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไขปรับปรุงอนุมัติจึงนำไปเก็บ ข้อมูล และแบบสัมภาษณ์บันทึก โดยไม่มีโครงสร้าง

จัดบันทึกเจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งมีวิธีการทำบุญมหาชาติเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลหลักจากพระไตรปิฎก รวมทั้งอรรถกถาฎีกา อนุฎีกา และอุปกรณวิเศษอื่นๆ

3.2 ศึกษาผลงานทางวิชาการอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3.3 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ตีความสรุป จากการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกสัมภาษณ์เจาะลึก นำมาวิเคราะห์อภิปรายผล

4. สรุปผลการวิจัย

1. พบว่า พิธีกรรมต่างๆ ของเมืองปากเซ คล้ายคลึงกันกับจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะวัดทุ่งเกษม บ้านทุ่งเกษม ตำบลโนนผึ้ง จังหวัดอุบลราชธานี ไม่แตกต่างกัน

โดยภาพรวม การทำบุญมหาชาติช่วยการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์การสร้างความดีสูงสุด ในการดำเนินชีวิต มีวินัย รู้สังคม รู้ส่วนรวม ร่วมพัฒนาประเทศชาติ การเสียสละ การบำเพ็ญทาน การครองเรือนของสตรี กตัญญูรู้คุณเชื้อสัจสุจริต ยุติธรรมและอดทน เป็นต้น และอีกมากมายคนในเมืองปากเซและใน

อุบลราชธานี มีการทำบุญมหาชาติตามประเพณี มีการเสริมสร้างจริยธรรมทางสังคม 5 ด้านนั้นจริง เช่น ศรัทธา ศีลสุตะ จาคะ และปัญญา เหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ ของการบำเพ็ญบุญกุศลเป็นการสร้างสาบารมี ศรัทธาบารมี ศีลบารมี การฟังบารมี ทานบารมี และปัญญาบารมี ศรัทธาปาสาทะ มีความเพียร อุตสาหะการฟังเทศน์มหาชาติแล้ว เกิดความปิติยินดี มีความเอื้อเฟื้อเมตตาต่อกัน

2. จริยธรรมที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดอยู่ในบุญมหาชาติ พบว่า ศรัทธาที่มีปรากฏอยู่ในกัมมัทศพร ที่นางมุสตีขอพรจากพระอินทร์ 10 ประการ ที่ได้จุดมาเกิดในโลกมนุษย์ มีโอกาสได้บำเพ็ญบุญบารมี และที่สำคัญคือ เพื่อให้กำเนิดพระโพธิสัตว์ และพระพุทธเจ้า ศีลนั้นปรากฏอยู่ในกัณฑ์วนประเวศน์ พระเวสสันดร ได้ทรงผนวชเป็นฤาษีไปบำเพ็ญเพียรรักษาศีลที่เขาวงกตและนางมุสตีมีศีลปฏิบัติ สุตะ ส่วนการฟังในกัมมัทม์ทรี นั้นมีคติธรรมคำสอนสังคมมากมาย เช่น พระเวสสันดรได้กล่าวว่า เมื่อฟื้นขึ้นมาแล้ว พระเวสสันดรก็ปลอบพระโลมว่า ที่ให้กุมารทั้งสองไปนั้นเพื่อบำเพ็ญทานบารมี หากชีวิตไม่สิ้นแล้วคงได้พบลูกทั้งสอง พระนางกัระงโศก (หายโศก) และกัระวมอนุโหมทนากับพระเวสสันดรในการให้ทานครั้งนี้ด้วย เป็นต้น และให้ฝนโบกขรพรรษ (ห่าแก้ว) ตกลงพื้นดิน จาคะ ข้อนี้จะปรากฏอยู่ในกัมมัทหิมพานต์ ทานกัมมัท กุมารและ สักกบรรพ พระเวสสันดรให้ช้าง ม้า ทพยสินสิ่งของที่ตนมีอยู่โดยไม่คิดเสียดาย และให้ทานลูกทั้ง 2 ให้แก่ชูชก และทานภรรยา เพื่อปรารณาเป็นพระพุทธเจ้า ในชาติต่อไป ปัญญาที่ปรากฏอยู่ในกัมมัทชูชก

จุลพล และมหาพล เช่น เฒ่าชูชกไปขอ 2 กุมาร โดยใช้เล่ห์เพทุบายต่างๆ จนสำเร็จได้ 2 กุมาร กัณหาและชาลี จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ กับคนเมืองปากเซ พุดไปในทำนองเดียวกัน คล้ายคลึงกันทั้งระหว่างกลุ่มตัวอย่างใน จังหวัด อุบลราชธานีกับเมืองปากเซ มีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ บ้างเล็กน้อยก็คือ พิธีกรรมบางอย่างเท่านั้น ส่วนที่ต่างกันมากคือ จำนวนคนที่มาร่วมทำบุญฟัง เทศน์มหาชาติ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีจำนวนคนมากกว่าคนหนุ่มคนสาวและเยาวชน ก็มีมาก

5. ข้อเสนอแนะ

1. เสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์และสังเกตบันทึก พบว่า เป็นการ เสริมสร้างจริยธรรมทางความเชื่อในคำสอนของ

พระพุทธศาสนา ตามคำกล่าวของพระมาลัย เป็นการอนุรักษ์ประเพณีการทำบุญมหาชาติ สืบทอดเจริญตามรอยบรรพบุรุษไว้ให้ยั่งยืน เป็นไปตามนโยบายของชาติ ทั้งภาครัฐและ คณะสงฆ์ไทย-ลาว นำผลการวิจัยมาทำกิจกรรม ทำให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เสนอแนะเชิงปฏิบัติ

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์และสังเกตบันทึก พบว่า ควรศึกษาการเสริมสร้างจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ใน บุญมหาชาติแต่ละกัณฑ์ว่ามีอะไรบ้าง ควรศึกษากับเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นต่อการทำบุญ มหาชาติ ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการทำบุญมหาชาติ และสมควร ศึกษาภาพรวมของสังคมอาเซียนที่มีต่อการทำบุญ มหาชาติ

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Buddhist Scriptures Version of Mahachulalongkornrajavidyalaya*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Pinthong, P. (1991). *Ancient Thai Tradition*. Isan. 7th edition. Ubon Ratchathani : Siritham Offset.
- Phra Trumpidok (P.A. Payutto). (1985). *The Development of Ethics*. 4th Edition. Bangkok : Dharma Foundation.
- Phra Metithummaporn (Phayoon Thummajitto). (1990). *Buddhism and Philosophy*. Bangkok : Amarin Printing Group.
- Phra Rajworamuni. (1985). *Buddhism*. Bangkok : Osce print.
- Royal Academy. (1954). *Dictionary of Royal Academy B.E. 2542*. Bangkok : Long Time Ago.